

Temat: Nauki moralne w II części *Dziadów* Adama Mickiewicza.

1. Na podstawie tekstu lektury zgromadź słownictwo charakteryzujące Guślarza i wieśniaków ukazanych w dramacie Mickiewicza.

Zapisz w zeszycie:

Guślarz: bohater pierwszoplanowy; człowiek obdarzony umiejętnością przewidywania; pośrednik między światem żywych a światem umarłych; gospodarz spotkania; przewodniczy obrzędowi, przemawia w imieniu zebranych, wydaje polecenia (*Zamknijcie drzwi od kaplicy / I stańcie dokoła trumny; / Żadnej lampy, żadnej świecy, / W oknach zawieście całuny*); jako człowiek bywa bezsilny i bezradny, np. wobec upiora, który nie reaguje na wezwania Guślarza, wypowiada zaklęcia, ma moc przywoływania i odwoływania duchów za pomocą zaklęcia i modlitwy, zachęca duchy do biesiady; wie, w jakiej przestrzeni pozaziemskiej przebywają duchy

Wieśniacy: bohaterowie pierwszoplanowi; są niewykształceni, ale mają ugruntowany system wartości; tylko im jest dane obcowanie z duchami, ponieważ zachowali szczerą, pierwotną wiarę; wierzą w istnienie życia pozagrobowego i nieuchronność kary za grzechy popełnione za życia, są podporządkowani Guślarzowi; pod jego przewodnictwem odprawiają dziady.

2. Przedstaw duchy przybywające na święto dziadów. Wyjaśnij powody błakania się duchów po zaświatach, jakie rytuały towarzyszyły ich pojawieniu się w kaplicy. Określ w jakim stopniu rodzaj kary ukazany w dramacie Mickiewicza był uwarunkowany winą popełnioną przez człowieka za życia. Uzupełnij pozostałe pola według wzoru. Zapisz prawdy moralne wypowiedziane przez Chór.

Duch	Sposób wywoływania	Wina i kara	Prośba	Nauka moralna
Józio i Rózia, dzieci duchy lekkie	Zapalenie garści kądzieli	Za życia nie zakosztowały cierpienia, w niebie dręczą je nuda i trwoga	O dwa ziarna gorczycy	Bo słuchajcie i zważcie u siebie, / Że według Bożego rozkazu: / Kto nie doznał gorzkości ni razu, / Ten nie dozna słodkości w niebie

Wnioski: Każdy z duchów przybywających na rytuał dziadów potwierdza ważne przekonanie wypływające z ludowej moralności: każdy zły czyn (nawet błahy) popełniony za życia podlega po śmierci karze proporcjonalnej do winy. Z ludowej etyki wynika też prawda, że żaden człowiek nie może uniknąć odpowiedzialności za swoje czyny.